

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Huttunen, Miia

Title: Kun kulttuuridiplomatia epäonnistuu

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Valtiotieteellinen yhdistys, 2018.

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Huttunen, M. (2018, 9.2.2018). Kun kulttuuridiplomatia epäonnistuu. Politiikasta.
<https://politiikasta.fi/kun-kulttuuridiplomatia-epaonnistuu/>

Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Poliitikasta kouluissa [Suomi](#)

KUN KULTTUURIDIPLOMATIA EPÄONNISTUU

9.2.2018

📅 9.2.2018 👤 POLITIIKASTA 📄 ARTIKKELIT, MIIA HUTTUNEN 🗨️ 0

Lukuaika: 5 min.

Yhdysvaltojen ja Israelin ero UNESCOsta palautti kysymykset vallasta ja vallankäytöstä järjestön ympärillä pyörivän argumentaationsirkkuksen ytimeen.

Hyvää tarkoittavat, yhteisesti määritetyt periaatteet eivät aina takaa ristiriidattomia lopputuloksia. Eivät edes silloin, kun nuo periaatteet itsessään ovat päällisin puolin täysin ristiriidattomia.

Lokakuussa 2017 Yhdysvallat ilmoitti virallisesti vetäytyvänsä Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCOsta. Yhdysvaltojen esimerkkiä seuraten Israel viipymättä ilmoitti katkaisseensa yhteistyönsä organisaation kanssa.

Tämä ei ollut ensimmäinen kerta, kun samaiset jäsenvaltiot ovat kyseenalaistaneet UNESCO:n toimintaperiaatteet ja arvopohjan. Perustajajäsen Yhdysvaltojen ja vuonna 1949 liittynyt Israelin historia järjestössä on ollut vähintäänkin kivikkoinen. Vuonna 1984 todistettiin Yhdysvaltojen vetäytyminen organisaatiosta ensimmäistä kertaa.

Tämä ei ollut ensimmäinen kerta, kun samaiset jäsenvaltiot ovat kyseenalaistaneet UNESCO:n toimintaperiaatteet ja arvopohjan.

Tällöin syynä oli väitetty puolueellisuus Neuvostoliittoa kohtaan sekä syytökset UNESCO:n vallan alle kuuluvien, erityisesti media- ja viestintäsektoriin liittyvien,

Miia Huttunen

Miia Huttunen on tohtorikoulutettava Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella.

Selaa arkistoa

demokratia

Arviot

Venäjä

populismi

Euroopan unioni

Suomi

Retoriikka

Turvallisuuspolitiikka

Tutkimus

Yhdysvallat

Yliopisto

Tasa-arvo

Terrorismi

Maahanmuutto

Media

Ukrainan kriisi

Ranska

Vaalianalyysit

Eurooppa

Ulkopolitiikka

Uusimmat podcastit

"Maakuntaudistus ja vahvan valtio...

JARI AUTIONIEMI

00:00

00:00

1. "Maakuntaudistus ja vahvan va... 10:14
2. "Naispopulistien politiikkaa - 6.9.2... 9:14
3. "Demokratian hauras sydän - 1.9... 13:31
4. "Mauno Koiviston kiistanalainen ... 20:42
5. "Politiikan huonosti käyttäytyvät ... 9:00

kysymysten turhasta politisoinnista. Yhdysvallat liittyi järjestöön uudelleen vuonna 2003, mutta jäädettiin rahoituksensa vuonna 2011, koska Palestiina hyväksyttiin jäseneksi. Samoin toimi Israel.

Nyt Yhdysvaltojen vetäytymisen syyksi mainittiin ”huoli kasaantuvista veloista, tarve perustavanlaatuisille reformeille sekä jatkuva Israelin vastainen puolueellisuus UNESCOssa”. Israel puolestaan vetosi sarjaan päätöslauselmia, jotka heidän tulkintansa mukaan kielsivät juutalaiset yhteydet Jerusalemin pyhiin paikkoihin.

Viimeisen kahden vuoden aikana UNESCO on hyväksynyt kolme nämä kriteerit täyttävää päätöslauselmaa. Lokakuussa 2016 hyväksytty päätöslauselma mainitsi Jerusalemin Temppeleluoren pyhänä paikkana ainoastaan muslimeille. Toukokuussa 2017 Israeliin viitattiin miehittävänä valtana Jerusalemissa. Lopullisesti Israel sai tarpeekseen heinäkuussa 2017, kun UNESCO nimesi Länsirannalla sijaitsevan Hebronin vanhan kaupungin palestiinalaiseksi maailmanperintökohteeksi ja liitti sen vaarassa olevien kohteiden listalleen.

Kiistanalaiset päätöslauselmat olivat ensisijaisesti esimerkki UNESCOlle tyypillisistä käytänteistä ja toimintamalleista. Ne olivat kuitenkin myös osoitus UNESCOlaisen maailmankuvan mukaisista moraalisisista kannanotoista ja järjestön toimintaa taustoittavasta kulttuurisesta vallankäytöstä.

Kritiikin kohdentamisesta

UNESCO on kansainvälinen valtioiden välinen järjestö, eli eripuraa aiheuttaneiden päätöslauselmien hyväksymisestä päättivät UNESCO:n jäsenvaltiot. Israel tukijoiheen jää usein äänestyksissä tappiolle, sillä Israelin vastaisesti äänestävien arabimaiden lukumäärä järjestössä on suurempi.

Sen sijaan, että olisivat kohdistaneet verbaalisen hyökkäyksensä esitysten puolesta äänestäneisiin kansajäseniinsä, Yhdysvallat ja Israel ottivat kohteekseen itse organisaation. Julkilausumissa UNESCOa kohdeltiin kuin jonkinlaista korkeampaa auktoriteettia valtiojärjestelmän yläpuolella.

Päällisin puolin viimeisimmät tapahtumat näyttäytyvät kritiikkinä UNESCO:n poliittisesti motivoituneita päätöksentekoprosesseja kohtaan. Yhdysvaltain ja Israelin julkilausumat hyökkäsivät UNESCOa vastaan poliittisen puolueellisuuden ja historian väristelyn ympärille rakennetuin argumentein.

Samanaikaisesti ristiriitaisesti rakennettu kritiikki pilkkasi poliittisesta puolueellisuudesta kritisoidun järjestön epäpoliittisuutta: UNESCO:n toimintaa moitittiin merkityksettömäksi, absurdiksi teatteriksi ja sen päätöksiä harhaisiksi.

UNESCO:n viimeaikaisiin päätöslauselmiin kohdistetun kritiikin ytimessä oli ajatus järjestön aloitteiden ja niitä taustoittavien päämäärien epäonnistumisesta.

Huolimatta siitä, kuinka oikeutettuja nämä syytökset olivat, niiden sisältö oli UNESCOlaisessa maailmanjärjestyksessä suhteellisen merkityksetön. UNESCO:n viimeaikaisiin päätöslauselmiin kohdistetun kritiikin ytimessä oli pohjimmiltaan ajatus järjestön aloitteiden ja niitä taustoittavien päämäärien epäonnistumisesta.

Tätä ei kuitenkaan sanottu ääneen. Asian nostaminen kritiikin keskiöön olisi mitä todennäköisimmin johtanut kahden jäsenvaltion eroa huomattavasti tuntuvampiin seuraamuksiin. Argumentin kautta olisi niin halutessa voitu

Kaikki julkaistut podcastimme löytyvät [omalta sivultaan](#).

Poliitikasta kouluissa

Poliitikasta kouluissa on Poliitikasta-verkkolehden uusi toimintamuoto, jossa yläkouluille ja lukiolle tarjotaan mahdollisuus saada yhteiskunnan tutkija kylään keskustelemaan oppilaiden toivomista ajankohtaisista aiheista.

 [Lue lisää](#)

kyseenalaistaa koko järjestön olemassaoloa määrittävät kulttuuridiplomaattiset periaatteet.

UNESCOn kulttuuridiplomatian perinne

Terminä kulttuuridiplomatia on alkanut putkahdella esiin UNESCO:n viestinnässä vasta hiljattain. Kuten Euroopan neuvoston entinen koulutus-, tiede- ja kulttuuriyksikön johtaja **Anthony Haigh on todennut**, tapa sisällyttää myös kulttuurinen ulottuvuus kansainvälisiin sopimuksiin voidaan nähdä tuloksena liittoutuneiden opetusministerien kokoontumisten sarjasta toisen maailmansodan aikana. Tapaamisketjun tuloksena syntyi UNESCO. Kulttuuridiplomatian ajatuksen voidaan näin ollen nähdä olevan hyvinkin sisäsyntyinen, organisaation koko olemassaoloa määrittävä taustavaikuttaja.

UNESCO onkin yksi varhaisimmista ja merkittävimmistä poliittisista toimijoista ja poliittisen toiminnan alustoista monenvälisen kulttuuridiplomatian kentällä. Kulttuuridiplomatian käsitettä ei kuitenkaan yksiselitteisesti ole määritetty UNESCO:n virallisessa viestinnässä. Käsite näyttäytyy kummallisena kattoterminä, jonka alle on suljettu kokoelma mitä erilaisimpia kulttuurisiin keinoin lähestyttäviä käytänteitä, toimia ja aloitteita.

UNESCO:n tapauksessa sen kulttuuridiplomaattiset periaatteet on kuitenkin määritetty jo järjestön vuonna 1945 laaditussa **peruskirjassa**. UNESCO on yksi YK:n itsenäisistä erityisjärjestöistä, ja sen pääasiallisena tarkoituksena on edistää rauhaa sekä kansojenvälistä yhteistyötä ja vuoropuhelua kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin kautta.

UNESCO:n toiminnan ytimessä ovat aloitteet, jotka pyrkivät kulttuurienvälisen dialogin mahdollistamiseen, tiedon jakamiseen sekä haitallisten kulttuuristen representaatioiden ja stereotyyppien kyseenalaistamiseen. Näillä keinoin järjestö pyrkii peruskirjansa mukaisesti edistämään rauhaa ja ohjaamaan ympäröivää maailmaa kohti ymmärryksen, arvostuksen ja solidaarisuuden arvopohjan kautta määrittävää parempaa tulevaisuutta.

Ideologinen vetovoima ja kulttuurinen valta

UNESCO **itse** sitoo kulttuuridiplomatian ajatuksen tiukasti pehmeän vallan käsitteeseen. Pehmeällä vallalla viitataan yhdysvaltalaisen politiikan tutkija **Joseph S. Nyen** lähes kolme vuosikymmentä sitten **lanseeraamaan termiin**, joka kuvaa keinoja saavuttaa tavoite – perinteisemmän kovan vallan pakotteiden sijaan – kulttuuriseen ja ideologiseen viehätukseen pohjautuvan vetovoiman kautta.

Vaikka Nyen uusliberalistinen terminologia ei sovikaan UNESCO:n kulttuuriseen tapaan hahmottaa maailma täysin saumattomasti, on järjestön kulttuuridiplomatian ja pehmeän vallan välille vetämässä yhteydessä perää. Kuten Kansainvälisten kulttuuristen suhteiden instituutin johtaja **J. P. Singh on todennut**, UNESCO:n tapauksessa varsinaisesta toimeenpanovallasta ei juuri voida puhua. Tämän vuoksi organisaatio pyrkii asemoimaan itsensä moraalisenä mielipidevaikuttajana.

UNESCO:n tapauksessa varsinaisesta toimeenpanovallasta ei juuri voida puhua. Tämän vuoksi organisaatio pyrkii asemoimaan itsensä moraalisenä mielipidevaikuttajana.

Jos valta käsitetään kykynä saada aikaan seurauksia, UNESCO:n tapauksessa on pohjimmiltaan kysymys asemasta ja edellytyksistä pyrkiä oikeuttamaan tiettyjä

toimia sekä vaikuttamaan päätöksentekoperusteisiin jakamalla ympäröivä maailma moraalisesti oikeisiin ja vääriin näkökulmiin.

Norjalaisen rauhantutkija **Johan Galtungin terminologiaa** hyödyntäen tällainen asetelma määrittyy poliittisesta, taloudellisesta ja sotilaallisesta vallasta erillisenä vallan muotona – kulttuurisena valtana. Tämä lähtökohta on kuvattu jo UNESCO:n peruskirjassa, joka alkaa sanoin: ”koska sodat syntyvät ihmisten mielissä, on myös rauhan puolustus rakennettava ihmismieliin”.

Valta, vastuu ja velvollisuudet

Jos Yhdysvaltojen ja Israelin viimeisimmän tempauksen tarkoituksena todella oli esittää perusteltua kritiikkiä UNESCO:n päätöksentekokäytäntöjä, toimintapolitiikkoja ja erityisesti järjestön peruskirjaan pohjaavia periaatteita kohtaan, kulttuuridiplomatiakortin pelaamatta jättäminen oli yllättävä ratkaisu.

UNESCO:n kannalta tämä oli kuitenkin onni onnettomuudessa. Järjestön kulttuuridiplomaattisten aloitteiden ja strategioiden epäonnistumisen tarkempi ruotiminen olisi varmasti liitetty kysymyksiin UNESCO:n mahdollisesta kyvyttömyydestä saavuttaa organisaation taustatavoite – sen maailmankuvan mukaisten perusarvojen varaan rakennettu parempi maailma. Näiden samojen periaatteiden pohjalta UNESCO:n olisi pitänyt kyetä estämään tilannetta kärjistymästä.

Tämän argumentin käyttämättä jättäminen saa epäilemään Yhdysvaltojen ja Israelin todellisia tarkoituksia. Ehkä syyt olivat ensisijaisesti taloudelliset, **kuten on spekuloitu**. Muut esiin nostetut kritiikin aiheet näyttävät lähinnä näppäriltä tekosyiltä näpöyttää organisaatiota, joka systemaattisesti on kieltäytynyt toimimasta Yhdysvaltojen ja Israelin saneluerytysten mukaisesti.

UNESCOlaisella pehmeällä, kulttuurisella vallalla on myös vahva maailmanpoliittinen ulottuvuus.

UNESCO kantaa nyt tämän tapahtumaketjun seurauksia, jotka saattavat osoittautua kohtalokkaiksi jo valmiiksi taloudellisten ongelmien puristuksessa pyristelevälle järjestölle. UNESCO:n ihmisyyden ja solidaarisuuden taakse piilotettu poliittisuus nousee pintaan juuri tällaisten tapahtumien kautta. Ne muistuttavat, että UNESCOlaisella pehmeällä, kulttuurisella vallalla on myös vahva maailmanpoliittinen ulottuvuus.

Miia Huttunen on tohtorikoulutettava Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella. Hänen Koneen Säätiön rahoittama väitöskirjaprojektinsa tarkastelee UNESCOlaisen elokuvallisen kulttuuridiplomatian kautta kysymystä siitä, kuinka kuvitteellisia maailmoja voidaan hyödyntää todelliseen maailmaan vaikuttamisessa.

Lisää aiheesta

Surreality show: Donald Trump the presidential can... Miten niin yllätystulos?

Mauno Koivisto – supervaltujen välinen sillanraken...

Springsteen: The Wrecking Ball – tarina nyky-Ameri...